

Paulina SZELAĞ

Działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji kobiet w społeczeństwie obywatelskim

Fundamentalnymi wartościami, które miały wpływ na powstanie Karty Narodów Zjednoczonych, czyli statutu Organizacji Narodów Zjednoczonych, były tolerancja oraz poszanowanie praw człowieka. Zostały one tym samym wymienione w preambule Karty¹, podpisanej 26 czerwca 1945 roku w San Francisco².

Biorąc pod uwagę strukturę Organizacji Narodów Zjednoczonych, można spostrzec, iż obecnie w kręgu zainteresowania światowej opinii publicznej znajduje się zwykle Rada Bezpieczeństwa, na której forum zapadają najważniejsze decyzje dotyczące pokoju i światowego bezpieczeństwa. Nie można jednak zapominać o tym, iż obok uchronienia przyszłych pokoleń od klęski wojny to właśnie „przywrócenie wiary w podstawowe prawa człowieka, godność i wartość jednostki, równość praw mężczyzn i kobiet oraz narodów wielkich i małych”³ było motywem przewodnim, który miał duży wpływ na samo powstanie Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Celem niniejszego artykułu jest dokonanie analizy działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji kobiet oraz próba znalezienia odpowiedzi na pytanie – jak działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych wpłynęła na rzecz walki z dyskryminacją kobiet w społeczeństwie obywatelskim.

¹ Zob. Karta Narodów Zjednoczonych, [w:] J. Rydzkowski, *Słownik Organizacji Narodów Zjednoczonych*, Warszawa 2003, s. 297.

² Karta Narodów Zjednoczonych weszła w życie 24 października 1945 roku.

³ Karta Narodów Zjednoczonych, [w:] A. Przyborska-Klimczak, *Prawo międzynarodowe publiczne. Wybór dokumentów*, Lublin 1998, s. 7.

Równość każdego człowieka bez względu m.in. na płeć została podkreślona w preambule Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka⁴. W artykule 2 Deklaracji dodatkowo stwierdzono, iż „każdy człowiek posiada wszelkie prawa i wolności zawarte w Deklaracji bez względu na jakiekolwiek różnice rasy, koloru, płci, języka, wyznania, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek innego stanu”⁵. Z kolei w artykule 16 Deklaracji zostały uregulowane kwestie równości kobiet i mężczyzn w sprawach związanych z założeniem rodziny. Tym samym państwa-strony przyznały, że „mężczyźni i kobiety, bez względu na jakiekolwiek różnice rasy, narodowości lub wyznania mają prawo po osiągnięciu pełnoletniości do zawierania małżeństwa i założenia rodziny. Mają oni równe prawa w odniesieniu do zawierania małżeństwa, podczas jego trwania i po jego ustaniu. Co więcej małżeństwo może być zawarte jedynie za swobodnie wyrażoną pełną zgodą przyszłych małżonków”⁶.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, choć nie ma charakteru wiążącego, stała się poniekąd podwaliną wszystkich kolejnych międzynarodowych aktów prawnych z zakresu ochrony praw człowieka. Od czasu jej uchwalenia wzrosła również liczba regulacji dotyczących ochrony praw kobiet, a w szczególności walki z dyskryminacją kobiet.

W 1951 roku na forum Światowej Organizacji Pracy⁷ została uchwalona Konwencja w sprawie równego wynagrodzenia. Celem tejże było ustanowienie

⁴ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka została uchwalona 10 grudnia 1948 roku przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. „W Deklaracji sformowane są podstawowe wolności, prawa polityczne i – w skromnym zakresie – prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne [...]. Deklaracja, uchwalona jako rezolucja Zgromadzenia Ogólnego, nie nakłada na państwa zobowiązań prawnych. A. Michalska, *Międzynarodowa ochrona praw człowieka*, [w:] *Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*, red. S. Wronkowska, M. Zmierczak, Warszawa – Poznań 2002, s. 173. Odwołanie do poszanowania równości kobiet i mężczyzn odnajdujemy w preambule Deklaracji. Ponadto w szczególny sposób kwestie równości płci porusza art. 2 i art. 16 Deklaracji. Zob. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf, [dostęp: 24.10.2011].

⁵ Art. 2 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf, [dostęp: 24.10.2011].

⁶ Art. 16 Deklaracji Praw Człowieka, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf, [dostęp: 24.10.2011].

⁷ Międzynarodowa Organizacja Pracy (ang. International Labour Organization, ILO) jest organizacją wyspecjalizowaną systemu Narodów Zjednoczonych. Została ona ustanowiona w 1919 roku (jej konstytucja stanowiła część traktatu wersalskiego), a w 1946 roku stała się pierwszą organizacją wyspecjalizowaną Narodów Zjednoczonych. Do głównych kompetencji Międzynarodowej Organizacji Pracy należy zajmowanie się warunkami pracy i życia w państwach członkowskich.

zasady i praktyki równego wynagradzania kobiet i mężczyzn za równoważącą pracę oraz dokonywanie obiektywnej wyceny pracy bez względu na płeć pracowników. Kolejnym międzynarodowym aktem prawnym z zakresu ochrony praw kobiet była Konwencja o prawach politycznych kobiet uchwalona w 1952 roku. Artykuł 1 oraz 2 tejże przyznał kobietom czynne i bierne prawa wyborcze, z kolei artykuł 3 uprawnienia do piastowania urzędów publicznych i wykonywania wszelkich funkcji publicznych przewidzianych w ustawodawstwie krajowym na takich samych warunkach jak mężczyźni⁸.

W 1958 roku wspomniana już Międzynarodowa Organizacja Pracy uchwaliła Konwencję w sprawie dyskryminacji w zatrudnieniu i wykonywaniu zawodu. Na jej podstawie państwa, które przystąpiły do Konwencji, zobowiązały się do prowadzenia polityki krajowej w sposób gwarantujący likwidację wszelkich form dyskryminacji w zatrudnieniu, a także zadbały o upowszechnienie zasady równych szans i równego traktowania w miejscu pracy⁹. Dwa lata później, podczas Konferencji Generalnej Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury¹⁰, uchwalono Konwencję w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty. Na jej podstawie dziewczęta i kobiety uzyskały równe szanse w zakresie dostępu do edukacji¹¹. Z kolei w oparciu o Kartę Narodów Zjednoczonych oraz wspomniany artykuł 16 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka została ustanowiona w 1962 roku Konwencja w sprawie zgody na zawarcie małżeństwa, najniższego wieku małżeńskiego i rejestracji małżeństw. Jak wynika z tejże, małżeństwo nie może być prawnie zawarte bez wyraźnej zgody obu stron. Na podstawie artykułu 2 Konwencji ustalono, że: „Państwa będące stronami niniejszej konwencji podejmą kroki ustawodawcze, w celu ustalenia najniższego wieku dla zawarcia małżeństwa. Osoba, która nie osiągnęła tego wieku, nie będzie mogła prawnie zawrzeć małżeństwa, chyba że właściwa wła-

⁸ Art. 17 Konwencji o prawach politycznych kobiet, http://mfe.free.ngo.pl/rowni_w_roznorodnosci_i_wobec_prawa/prawo/konwencja_o_prawach_politycznych_kobiet.pdf, [dostęp: 24.10.2011].

⁹ Zob. Konwencja nr 111 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu, <http://www.opc.uj.edu.pl/poradnik/links/pdf/Konwencja%20Nr%20111.pdf>, [dostęp: 25.10.2011].

¹⁰ Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury [ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – w skrócie: UNESCO] jest jedną z organizacji wyspecjalizowanych Narodów Zjednoczonych. Została utworzona w 1946 roku. „Realizowane przez UNESCO programy koncentrują się m.in. na: zapewnieniu oświaty wszystkim ludziom, zabezpieczeniu dziedzictwa kulturowego, popieraniu kultur narodowych oraz promowaniu wolnego przepływu informacji”; R. Rydzkowski, *op. cit.*, s. 159.

¹¹ Zob. Konwencja w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty, <http://www.brpo.gov.pl/index.php?md=8916>, [dostęp: 25.10.2011].

dza udzieli z ważnych powodów zwolnienia od wymaganego wieku w interesie przyszłych małżonków¹². Ponadto stwierdzono, iż wszystkie małżeństwa powinny zostać zarejestrowane przez właściwą władzę w odpowiednim dla danego państwa rejestrze urzędowym.

Istotnym z punktu widzenia zagwarantowania równości praw kobiet i mężczyzn było uchwalenie 16 grudnia 1966 roku Międzynarodowych Paktów Praw Człowieka. W skład tej umowy wchodzi dwa traktaty. Jednym z nich jest Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, który składa się z preambuły oraz trzech części. W artykule 3 części II Paktu „państwa-strony zobowiązały się zapewnić mężczyznom i kobietom równe prawo do korzystania ze wszystkich praw obywatelskich i politycznych wymienionych w niniejszym Pakcie¹³. Z kolei Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych składa się z preambuły i pięciu części. Podobnie jak w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych, także w artykule 3 części II Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych „państwa-strony zobowiązały się do zapewnienia mężczyznom i kobietom równych praw do korzystania z wszystkich praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych wymienionych w Pakcie¹⁴. W art. 7 części III Paktu państwa-strony podkreśliły prawo każdego człowieka do korzystania ze sprawiedliwych i korzystnych warunków pracy w szczególności do: godziwego zarobku i równego wynagrodzenia, pracy o równej wartości. Tym samym ustalono, iż należy zadbać o zagwarantowanie kobietom warunków pracy nie gorszych od tych, z jakich korzystają mężczyźni oraz równej płacy za równą pracę¹⁵. Oba Pakty weszły w życie w 1976 roku.

Pomimo istnienia Międzynarodowych Paktów Praw Człowieka oraz innych międzynarodowych konwencji zawartych pod auspicjami ONZ i organizacji wyspecjalizowanych dotyczących równości praw mężczyzn i kobiet międzynarodowe ustawodawstwo dotyczące problematyki ochrony praw kobiet oraz walki

¹² Art. 2 Konwencji w sprawie zgody na zawarcie małżeństwa, najniższego wieku małżeńskiego i rejestracji małżeństw, <http://lex.pl/bap/student/Dz.U.1965.9.53.html>, [dostęp: 25.10.2011].

¹³ Art. 3, część II Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Miedzynarodowy_Pakt_Praw_Obywatelskich_i_Politycznych.pdf, [dostęp: 25.10.2011].

¹⁴ Art. 3, część II Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Miedzynarodowy_Pakt_Praw_Gospodarczych_Spolecznych_i_Kulturalnych.pdf, [dostęp: 25.10.2011].

¹⁵ Art. 7, część III Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Miedzynarodowy_Pakt_Praw_Gospodarczych_Spolecznych_i_Kulturalnych.pdf, [dostęp: 25.10.2011].

z dyskryminacją kobiet nie wyeliminowało tego zjawiska. Społeczność międzynarodowa dążyła zatem do stworzenia dokumentu, który w kompleksowy sposób odniósłby się do omawianego problemu. Tym samym w 1979 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło Konwencję w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. Miała ona przyczynić się do wyeliminowania dyskryminacji kobiet jako zjawiska naruszającego zasady równości praw i poszanowania godności ludzkiej.

Konwencja w sprawie Likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet sprecyzowała termin „dyskryminacja kobiet”. Według artykułu 1 tejże „dyskryminacja kobiet” to: „wszelkie zróżnicowanie, wyłączenie lub ograniczenie ze względu na płeć, które powoduje lub ma na celu uszczuplenie albo uniemożliwienie kobietom, niezależnie od ich stanu cywilnego, wyznania, realizacji bądź korzystania na równi z mężczyznami z praw człowieka oraz podstawowych wolności w dziedzinach życia politycznego, gospodarczego, społecznego, kulturalnego, obywatelskiego i innych”¹⁶. Państwa, które przystąpiły do Konwencji, wyraziły zgodę na zwalczanie dyskryminacji kobiet. W tym celu zobowiązały się m.in.: „wprowadzić do swoich konstytucji państwowych zasadę równości kobiet i mężczyzn, wprowadzić wewnętrzne akty prawne nakładające sankcje i zabraniające stosowania dyskryminacji kobiet, zapewnić w drodze postępowania przed właściwymi sądami państwowymi i innymi organami publicznymi skuteczną ochronę kobiet przed wszelkimi aktami dyskryminacji, podejmować stosowne kroki, aby zlikwidować dyskryminację kobiet przez jakiekolwiek osoby, organizacje i przedsiębiorstwa”¹⁷. Szczególny nacisk sygnatariusze Konwencji położyli na kwestie likwidacji dyskryminacji kobiet w sferze politycznej i publicznej państwa. Kobiety tak samo jak mężczyźni mogły reprezentować swoje rządy na arenie międzynarodowej oraz uczestniczyć w pracach organizacji międzynarodowych. Z tego względu podpisujący zdecydowali się zapewnić kobietom bierne i czynne prawo wyborcze. Ponadto na mocy Konwencji umożliwiono kobietom piastowanie urzędów publicznych oraz nadano im prawa do uczestniczenia w organizacjach pozarządowych zajmujących się sprawami publicznymi i politycznymi. Konwencja uregulowała także kwestie równości kobiet i mężczyzn

¹⁶ Art. 1 Konwencji w sprawie Likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf, [dostęp: 25.10.2011].

¹⁷ Art. 2 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf, [dostęp: 25.10.2011].

w zakresie: edukacji¹⁸, zatrudnienia¹⁹, opieki zdrowotnej²⁰, prawa²¹ oraz spraw wynikających z zawarcia małżeństwa i stosunków rodzinnych²².

¹⁸ Kwestie równego dostępu kobiet do edukacji wymienione w art. 10 Konwencji dotyczyły zwłaszcza zapewnienia kobietom kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji, które nie odbiegałoby formą lub treścią od kształcenia mężczyzn. Konwencja popierała także koedukacyjny model edukacji i kładła nacisk na ograniczenie liczby uczennic niekończących szkoły. Ponadto w art. 10 znalazł się m.in. zapis o stworzeniu kobietom równych możliwości w zakresie otrzymywania stypendiów i subwencji na studia, a także umożliwienia im aktywnego uczestnictwa w wychowaniu fizycznym i innego typu zajęciach sportowych.

¹⁹ Według art. 11 Konwencji kobiety powinny być traktowane na równi z mężczyznami w kwestiach dotyczących zatrudnienia. Tym samym przysługuje im m.in.: prawo do swobodnego wyboru zawodu, prawo do awansu oraz stałej pracy, prawo do równego wynagrodzenia i świadczeń, prawo do zabezpieczenia społecznego (w szczególności w razie przejścia na emeryturę, bezrobocia, choroby, inwalidztwa lub starości). Państwa-strony Konwencji zdecydowały się także na podjęcie stosownych kroków w celu zapobiegania dyskryminacji kobiet na rynku pracy, która może zaistnieć w przypadku zamążpójścia lub macierzyństwa. W tym celu zobowiązały się one do: zastosowania sankcji w stosunku do pracodawców, którzy zwalniają kobiety z powodu ciąży lub urlopu macierzyńskiego, wprowadzenia urlopu macierzyńskiego z prawem do wynagrodzenia lub do innych równoważnych świadczeń socjalnych, popierania udzielania dodatkowych świadczeń społecznych niezbędnych do umożliwienia rodzicom łączenia obowiązków rodzinnych z obowiązkami zawodowymi i udziałem w życiu publicznym”; Art. 11 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf, [dostęp: 25.10.2011].

²⁰ Na mocy art.12 Konwencji kobietom zostało zagwarantowane równe traktowanie w zakresie dostępu do opieki zdrowotnej, w tym także dostęp do usług związanych z planowaniem rodziny.

²¹ W art. 15 kobietom została zagwarantowana równość wobec prawa. Przyznano im identyczną z mężczyznami zdolność prawną w sprawach cywilnych, a także jednakowe traktowanie we wszystkich stadiach postępowania sądowego. Ponadto w art.15 Konwencji stwierdzono, iż wszelkie umowy i dokumenty prywatne będą uważane za nieważne lub niebyłe, jeśli ich skutki prawne będą ograniczały zdolność prawną kobiet.

²² W art. 16 Konwencji państwa-strony Konwencji zobowiązały się do podjęcia odpowiednich działań w celu ograniczenia dyskryminacji kobiet we wszystkich sprawach wynikających z zawarcia małżeństwa i stosunków rodzinnych. Dodatkowo zapewniono kobietom na warunkach równości z mężczyznami m.in.: równe prawo zawierania małżeństwa, równe prawo swobodnego wyboru małżonka i zawierania małżeństwa wyłącznie za własną, swobodną i pełną zgodą, równe prawa i obowiązki w trakcie trwania małżeństwa i po jego rozwiązaniu, równe prawa i obowiązki rodzicielskie, równe prawa osobiste męża i żony, w tym również w zakresie wyboru nazwiska, zawodu i zajęcia; Art. 16 11 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf, [dostęp: 25.10.2011].

Istotnym instrumentem prawnym skoncentrowanym na ochronie praw kobiet jest Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 20 grudnia 1993 roku. „Deklaracja definiuje przemoc wobec kobiet jako jeden z decydujących mechanizmów, uniemożliwiający kobietom pełne uczestnictwo w życiu ekonomicznym, politycznym i społecznym. Uznaje, że przemoc wobec kobiet jest przejawem uwarunkowanej historycznie nierówności kobiet; stanowi pogwałcenie praw człowieka i podstawowych wolności przysługujących kobietom oraz przeszkodę w osiągnięciu rozwoju i pokoju. W Deklaracji podkreśla się, że państwa mają obowiązek podjęcia działań zmierzających do zapobiegania oraz ścigania i karania aktów przemocy wobec kobiet, bez względu na to, czy sprawcą jest osoba publiczna, czy prywatna”²³.

Poza wspomnianymi uregulowaniami prawnymi o charakterze międzynarodowym istotną rolę w przeciwdziałaniu dyskryminacji kobiet odegrały organy i ciała traktatowe Narodów Zjednoczonych.

Zgromadzenie Ogólne, dążąc do przeciwdziałania dyskryminacji kobiet i poprawy jakości ich życia, uchwaliło liczne rezolucje dotyczące zwalczania tego typu problemów. Tym samym „w rezolucji 32/142 z 16 grudnia 1977 roku Zgromadzenie Ogólne wezwało wszystkie państwa na świecie do organizowania dorocznych obchodów Dnia Praw Kobiet i Pokoju na Świecie. Zgromadzenie zaapelowało również o to, aby państwa przyczyniły się do stworzenia warunków dla eliminacji dyskryminacji kobiet oraz ich pełnego i równoprawnego uczestnictwa w rozwoju społecznym”²⁴. Z kolei na mocy rezolucji 54/134 z 17 grudnia 1999 roku Zgromadzenie Ogólne wyznaczyło dzień 25 listopada jako datę obchodów Międzynarodowego Dnia Eliminacji Przemocy wobec Kobiet. Rządy państw członkowskich, a także organizacje rządowe i pozarządowe, zostały wezwane do organizowania w tym dniu przedsięwzięć, które uświadomiłyby społeczeństwu powagę problemu. W rezolucji A/RES/62/136 z 18 grudnia 2007 roku, oprócz ustanowienia na dzień 15 października Międzynarodowego Dnia Kobiet Wiejskich, „Zgromadzenie Ogólne ONZ nakłoniło państwa członkowskie, by przy współpracy z agendami ONZ i społeczeństwem obywatelskim podjęły działania poprawiające sytuację kobiet zamieszkujących obszary wiejskie”²⁵. Zgromadzenie Ogólne od 1995 roku przedstawia raporty Trzeciemu Komitetowi

²³ Równe prawa dla kobiet i mężczyzn. Działania ONZ na rzecz kobiet. Instrumenty międzynarodowe. Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie, http://www.unice.un.org.pl/rownouprawnienie/instrumenty_mn.php, [dostęp: 25.10.2011].

²⁴ Konferencje i obchody organizowane przez Narody Zjednoczone. Dzień Praw Kobiet i Pokoju na Świecie, http://www.unice.un.org.pl/konf_obchody/obchody.php, [dostęp: 25.10.2011].

²⁵ Konferencje i obchody organizowane przez Narody Zjednoczone. Międzynarodowy Dzień Kobiet Wiejskich, http://www.unice.un.org.pl/konf_obchody/obchody.php, [dostęp: 25.10.2011].

Zgromadzenia Ogólnego, który zajmuje się kwestiami społecznymi, humanitarnymi oraz kulturalnymi. „Raporty te odnoszą się m.in. do statusu Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, implementacji Strategii Długoterminowych na rzecz Podniesienia Statusu Kobiet do 2000 roku przyjętych na konferencji w Nairobi²⁶, implementacji Platformy Działania²⁷ i Deklaracji Pekińskiej przyjętych na konferencji w Pekinie²⁸, Światowego Badania

²⁶ Konferencja w Nairobi była Trzecią Światową Konferencją w sprawie Kobiet (pierwsze dwie miały miejsce w 1975 roku w Meksyku oraz w 1980 roku w Kopenhadze). Otrzymała się ona w 1985 roku, czyli na zakończenie okresu Dekady ONZ na rzecz kobiet. Zajęła się przede wszystkim podsumowaniem działań podjętych na rzecz kobiet w ostatniej dekadzie. Państwa, które wzięły udział w konferencji, przyjęły Strategie Długoterminowe na rzecz Podniesienia Statusu Kobiet. Dotyczyły one w głównej mierze zwiększenia udziału kobiet w sferze publicznej, dostępu kobiet do edukacji, zmian legislacyjnych uwzględniających prawa kobiet.

²⁷ Od 4 do 15 września 1995 roku odbyło się spotkanie delegacji rządowych państw-członków ONZ w ramach IV Światowej Konferencji w sprawie Kobiet, która miała miejsce w Pekinie. „Do celów konferencji należało: ocena realizacji „Perspektywicznych strategii na rzecz awansu kobiet do 2000 roku” – dokumentu końcowego wypracowanego na III Światowej Konferencji w sprawie Kobiet w Nairobi, a także wypracowanie i przyjęcie dokumentu „Platforma Działania” precyzującego priorytety i etapy realizacji „Strategii w okresie od 1996 roku do 2000 roku”. J. Szymańczak, IV Światowa Konferencja w sprawie Kobiet, Pekin – wrzesień 1995 r., Kancelaria Sejmu Biuro Studiów i Ekspertyz, Wydział Analiz Ekonomicznych i Społecznych, Czerwiec 1995, Informacja Nr 323, http://biurose.sejm.gov.pl/teksty_pdf_95/i-323.pdf, [dostęp: 27.10.2011].

Platforma Działania wyodrębniła 12 obszarów działania, które powinny być kluczowymi, w celu przeciwdziałania dyskryminacji kobiet. Obszary te zostały następująco zatytułowane: kobiety a ubóstwo, edukacja kobiet, kobiety i zdrowie, przemoc wobec kobiet, kobiety a konflikt zbrojny, kobiety i gospodarka, kobiety u władzy i biorące udział w procesach decyzyjnych, mechanizmy instytucjonalne na rzecz podnoszenia statusu kobiet, prawa kobiet jako prawa człowieka, kobiety i media, kobiety i środowisko, dziewczęta. Z kolei w każdym z wyżej wymienionych obszarów zostały wyszczególnione cele strategiczne, dzięki którym przeciwdziałanie dyskryminacji kobiet ma być skuteczniejsze. Zob. Platforma Działania, [w:] Raport Czwartej Światowej Konferencji w sprawie Kobiet (Pekin 4–15 września 1995 r.), www.tus.org.pl/tus/funkcje/pobierz.php?plik...platforma_pekinska..., [dostęp: 27.10.2011].

²⁸ Deklaracja Pekińska została ustanowiona na zakończenie Światowej Konferencji w sprawie Kobiet w Pekinie. Potwierdzono w niej dalsze działania sygnatariuszy Deklaracji na rzecz respektowania równości praw kobiet i mężczyzn. Ponadto podjęto kolejne zobowiązania mające na celu zapewnienie kobietom korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności. Równocześnie stwierdzono, iż nadal istnieje konieczność czynienia postępów we wdrażaniu postanowień wypracowanych m.in. na konferencjach w sprawie kobiet. Zob. Deklaracja Pekińska, [w:] Raport Czwartej Światowej Konferencji w sprawie Kobiet (Pekin 4–15 września 1995 r.), www.tus.org.pl/tus/funkcje/pobierz.php?plik...platforma_pekinska..., [dostęp: 25.10.2011].

na temat Roli Kobiety w Rozwoju: Globalizacja, Równość płci i Praca, przeprowadzonego w 1999 roku²⁹. Ponadto na Zgromadzeniu Ogólnym, będącym najwyższym organem międzyrządowym Narodów Zjednoczonych, spoczywa obowiązek tworzenia polityki i oceniania działań podjętych w związku z wdrażaniem postanowień IV Światowej Konferencji w sprawie Kobiet w Pekinie.

Pomimo że Karta Narodów Zjednoczonych wyposaża Radę Bezpieczeństwa w kompetencje związane głównie z utrzymywaniem międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, to jednak Rada Bezpieczeństwa przyczyniła się również do kwestii związanych z ochroną praw kobiet. Rezolucja 1325 Rady Bezpieczeństwa ONZ w sprawie Kobiet, Pokoju i Bezpieczeństwa z 2000 roku potwierdziła konieczność zwiększenia roli kobiet w procesie podejmowania decyzji w odniesieniu do zapobiegania i rozwiązywania konfliktów. Następnie Rada Bezpieczeństwa przyjęła kolejne rezolucje na temat kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, tj.: rezolucję 1820 z 2008 roku, rezolucję 1888 z 2009 roku, rezolucję 1889 z 2009 roku oraz rezolucję 1960 z 2010 roku. Te pięć rezolucji stanowi krytyczne podejście i ma na celu przyczynić się do poprawy sytuacji kobiet w krajach objętych konfliktem³⁰.

Kompetencje w zakresie prowadzenia badań nad zagadnieniami gospodarczymi, społecznymi, kulturalnymi, wychowawczymi, zdrowia publicznego i pokrewnymi Karta Narodów Zjednoczonych powierzyła Radzie Gospodarczej i Społecznej. Artykuł 62 Karty Narodów Zjednoczonych upoważnił ponadto Radę do opracowywania sprawozdań oraz udzielania w tego rodzaju sprawach zaleceń Zgromadzeniu Ogólnemu³¹, członkom organizacji oraz zainteresowanym organizacjom wyspecjalizowanym³². Również udzielanie zaleceń mających

²⁹ Równe prawa dla kobiet i mężczyzn. Działania ONZ na rzecz kobiet. Instrumenty międzynarodowe, *op. cit.*

³⁰ UN Women Guiding Documents. UN Security Council Resolution 1325 on Women, Peace and Security (2000), <http://www.unwomen.org/about-us/guiding-documents>, [dostęp: 27.10.2011].

³¹ Zgromadzenie Ogólne jest organem plenarnym ONZ. Na jego forum każde państwo członkowskie jest reprezentowane przez od 1 do 5 przedstawicieli. Każde państwo członkowskie posiada, bez względu na liczbę reprezentantów, tylko jeden głos. Do głównych kompetencji Zgromadzenia Ogólnego należy m.in.: omawianie wszystkich spraw którymi zajmuje się Organizacja (dotyczy to także utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, z zastrzeżeniem zawartym w artykule 12 Karty Narodów Zjednoczonych), udzielanie zaleceń Radzie Bezpieczeństwa lub członkom Organizacji, inicjowanie badań w celu rozwijania prawa międzynarodowego oraz popierania i rozwijania współdziałania międzynarodowego w sprawach społecznych, gospodarki, kultury, zdrowia itd., badanie i zatwierdzanie budżetu ONZ; B. Kuźniak, *ONZ i inne organizacje uniwersalne*, [w:] *Organizacje międzynarodowe*, red. B. Kuźniak, P. Czubik, Warszawa 2004, s. 46.

³² Organizacje wyspecjalizowane Narodów Zjednoczonych (ang. Specialized Agencies) to au-

na celu zapewnienie poszanowania i przestrzegania praw człowieka oraz podstawowych wolności mieści się w kompetencjach Rady Gospodarczej i Społecznej. Równocześnie w wyżej wymienionych kwestiach może ona przygotowywać projekty konwencji, które następnie przedkłada Zgromadzeniu Ogólnemu, a także zwoływać konferencje międzynarodowe. Rada Gospodarcza i Społeczna ma także prawo udzielać informacji Radzie Bezpieczeństwa oraz służyć jej pomocą w momencie, gdy Rada Bezpieczeństwa tego od niej zażąda.

W kwestiach związanych ze zwalczaniem dyskryminacji kobiet do głównych zadań Rady Gospodarczej i Społecznej należy przede wszystkim koordynacja działań Narodów Zjednoczonych we wdrażaniu postanowień Pekińskiej Platformy Działania, a także formułowanie rekomendacji na ten temat. Ponadto do kompetencji Rady Gospodarczej i Społecznej, podobnie jak w przypadku Zgromadzenia Ogólnego, należy przygotowywanie raportów na temat implementacji postanowień IV Światowej Konferencji w sprawie kobiet i 23 sesji specjalnej Zgromadzenia Ogólnego, a także Światowego Badania na temat roli kobiety w rozwoju.

Analizując zapisy Karty Narodów Zjednoczonych w obszarze działalności Rady Gospodarczej i Społecznej, nasuwa się wniosek, iż kompetencje tego organu są bardzo rozbudowane. Tym samym Rada, postępując zgodnie z artykułem 68 Karty, wyłoniła komisje do spraw gospodarczych, społecznych, popierania praw człowieka i inne, które mają usprawnić jej funkcjonowanie. W ten sposób powstały komisje funkcjonalne Narodów Zjednoczonych.

Jedną z komisji funkcjonalnych³³ Rady Gospodarczej i Społecznej jest Komisja Statusu Kobiet. Została ona powołana do życia w 1946 roku. W jej skład wchodzi obecnie 45 członków, którzy są mianowani według klucza geograficznego przez Radę Gospodarczą i Społeczną na 4-letnią kadencję. Na Komisji spoczywa obowiązek opracowywania rekomendacji oraz raportów na temat szeroko pojętych praw kobiet. Tym samym uwzględnia ona w raportach polityczne, ekonomiczne, obywatelskie, socjalne, a także edukacyjne prawa kobiet. „Z upoważnienia Zgromadzenia Ogólnego Komisja ma także prawo do nadzorowania realizacji Platformy Działania przyjętej na IV Światowej Konferencji w sprawie Kobiet oraz zachęcania do włączenia perspektywy płci społeczno-kulturowej do

tonomiczne, międzyrządowe organizacje połączone z ONZ oddzielnymi porozumieniami zaaprobowanymi przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. J. Rydzkowski, *op. cit.*, s. 162.

³³ Obecnie do komisji funkcjonalnych Rady Gospodarczej i Społecznej należą: Komisja Statystyczna, Komisja ds. Ludności i Rozwoju, Komisja Rozwoju Społecznego, Komisja Statusu Kobiet, Komisja Środków Odurzających, Komisja Zapobiegania Przestępczości i Wymiaru Sprawiedliwości, Komisja Nauki i Technologii dla Rozwoju, Komisja Trwałego Rozwoju, Forum ONZ ds. Lasów, *Subsidiary Bodies of ECOSOC. ECOSOC Functional Commissions*, <http://www.un.org/en/ecosoc/about/subsidiary.shtml>, [dostęp: 27.10.2011].

zasadniczego nurtu działań ONZ³⁴. Ponadto jej działalność koncentruje się na wprowadzeniu w życie wymienionych już dokumentów, takich jak Deklaracja Pekńska czy Platforma Działania

Na szczeblu regionalnym kwestiami ochrony praw kobiet z ramienia Rady Gospodarczej i Społecznej zajmują się Komisje Gospodarcze o charakterze regionalnym. W ramach Komisji Gospodarczej ds. Europy utworzono Komisję na rzecz równości płci. Jej działalność opiera się w głównej mierze na rekomendacjach, które zostały zawarte w kluczowych dokumentach Narodów Zjednoczonych dotyczących kwestii ochrony praw kobiet. Tym samym komisja pracuje w szczególności w oparciu o Pekńską Platformę Działania. Za główny cel swojego działania obrała analizowanie sytuacji kobiet w Europie. Z tego powodu skupia się ona na analizie statystyk, danych ekonomicznych, a także na studiach nad społeczeństwem. W przypadku państw europejskich szczególna uwaga Komisji koncentruje się na sytuacji kobiet w państwach Europy wschodniej oraz południowo-wschodniej. Należy podkreślić, że działa ona we współpracy nie tylko z innymi agendami ONZ, lecz również współpracuje z pozostałymi organizacjami międzynarodowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Kolejną komisją regionalną, która wspiera swoim działaniem Radę Gospodarczą i Społeczną, jest Komisja Gospodarcza ds. Ameryki Łacińskiej i Karaibów. W obrębie tej Komisji funkcjonuje jednostka „Kobieta i Rozwój”. Do jej zadań należy propagowanie równouprawnienia w sferze publicznej, a w szczególności w polityce. Jednostka „Kobieta i Rozwój” wspiera również instytucje i organizacje poprzez współpracę w zakresie krzewienia wiedzy oraz wypełniania zobowiązań z zakresu równości płci. „Tworzy ona powiązania między społeczeństwem obywatelskim, ruchami na rzecz kobiet i rządami w celu zapewnienia realizacji Platformy Działania. Za kwestie priorytetowe uznaje rozwój ekonomiczny, rozwój społeczny, prawa człowieka oraz instytucjonalizm³⁵. Na uwagę zasługuje fakt, iż jednostka „Kobieta i Rozwój” organizuje od 1977 roku, czyli od momentu swojego powstania, regularnie co trzy lata konferencję regionalną dotyczącą sytuacji kobiet w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach. Ponadto organizuje ona także spotkania subregionalne i przygotowawcze, w ramach których dwa razy do roku spotyka się Rada Zarządzająca Konferencji oraz dwa razy do roku spotykają się eksperci, prowadząc wówczas debatę na tematy istotne z punktu widzenia wprowadzenia w życie Programu Akcji Regionalnej oraz Pekńskiej Platformy Działania.

³⁴ Działania ONZ na rzecz kobiet. Ciała międzynarodowe i traktatowe. Komisja Statusu Kobiet, http://www.unic.un.org.pl/rownouprawnienie/ciala_mit.php, [dostęp: 27.10.2011].

³⁵ Działania ONZ na rzecz kobiet. Ciała międzyrządowe i traktatowe. Komisja Gospodarcza do spraw Ameryki Łacińskiej i Karaibów, http://www.unic.un.org.pl/rownouprawnienie/ciala_mit.php, [dostęp: 28.10.2011].

W ramach Komisji Gospodarczej ds. Afryki zostało wydzielone Afrykańskie Centrum ds. Kobiet. Utworzono je w 1975 roku. Jego głównym celem jest zwiększanie aktywności afrykańskich kobiet w sferze publicznej, minimalizacja ubóstwa wśród kobiet zamieszkujących kraje afrykańskie, propagowanie akcji na rzecz zwiększenia przedsiębiorczości kobiet. Centrum dąży ponadto do wyrównania praw kobiet w zakresie dostępu do zasobów, równości szans i udziału w procesach decyzyjnych.

W obrębie kontynentu azjatyckiego działają aż dwie Komisje Gospodarcze, tj.: Komisja Gospodarcza ds. Azji i Pacyfiku oraz Komisja Gospodarcza ds. Azji Zachodniej.

W ramach pierwszej z nich funkcjonuje program „Kobiety w Rozwoju”. Wspiera on swoją działalnością państwa Azji i Pacyfiku poprzez przeprowadzanie szkoleń, tworzenie centrów informacji na temat sytuacji kobiet w regionie oraz świadczenie usług doradczych i technicznych. Dodatkowo prace Komisji obejmują także opracowanie i upowszechnianie statystyk dotyczących kobiet, które uczestniczą w politykach i programach rozwojowych regionu oraz współpracę z innymi organizacjami wyspecjalizowanymi Narodów Zjednoczonych, a także z pozostałymi organizacjami międzynarodowymi i pozarządowymi, które dążą do podniesienia poziomu życia kobiet zamieszkujących region Azji i Pacyfiku.

Podobnym zakresem działań zajmuje się druga ze wspomnianych komisji, czyli Komisja Gospodarcza ds. Azji Zachodniej. Uwzględnia ona przede wszystkim sytuację oraz prawa kobiet zamieszkujących państwa arabskie w rejonie Azji Zachodniej. Do głównych zadań Komisji należy zatem analizowanie roli kobiet w tych państwach. Dodatkowo, tak jak Komisja Gospodarcza ds. Azji i Pacyfiku, udziela ona również pomocy technicznej instytucjom narodowym oraz organizacjom pozarządowym, które działają w sferze promowania praw kobiet, walki z ich dyskryminacją, a także zmniejszeniem ubóstwa wśród kobiet.

Poza omawianiem komisji regionalnych oraz ciał traktatowych należy wspomnieć o funkcji, jaką pełni Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet. Został on powołany do życia w 1982 roku na podstawie artykułu 17 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich dyskryminacji kobiet. W skład Komitetu weszło 23 ekspertów wybieranych w tajnym głosowaniu przez państwa-strony. Spotyka się on dwa razy do roku. Podczas tego typu obrad rozpatruje sprawozdania państw członkowskich dotyczące kroków ustawodawczych, sądowych, administracyjnych lub innego rodzaju, które zostały przez nie podjęte w celu wykonania Konwencji³⁶. Oprócz analizowania sprawozdań państw członkowskich, Komitet ma

³⁶ Art. 18 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich dyskryminacji kobiet, http://www.hfhr-pol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf, [dostęp: 28.10.2011].

także prawo do badania skarg na naruszenie praw wynikających z Konwencji. Umożliwił to przyjęty Protokół Dodatkowy³⁷. Komitet co roku składa Zgromadzeniu Ogólnemu za pośrednictwem Rady Gospodarczej i Społecznej sprawozdanie ze swojej działalności. Z kolei Sekretarz Generalny ONZ przekazuje sprawozdanie Komitetu do wiadomości Komisji Statusu Kobiet³⁸.

Poza wspomnianymi organami międzyrządowymi, traktatowymi oraz komisjami regionalnymi, funkcjonują także programy i organizacje wyspecjalizowane, które zajmują się kwestiami praw kobiet. Do tego typu organizacji zaliczamy m.in. Międzynarodową Organizację Pracy. Jednym z postulatów, na których opiera się jej działanie, jest budowa takich środowisk pracy, które uwzględniałyby prawa kobiet i nie dyskryminowały ich z powodu płci. Ponadto organizacja zajmuje się wieloma aspektami problematyki kobiet w miejscu pracy, do których należą m.in.: molestowanie seksualne kobiet na terenie zakładów pracy, udział kobiet w związkach zawodowych, łączenie pracy zawodowej kobiet z obowiązkami rodzicielskimi.

Światowa Organizacja Zdrowia uwzględnia w swoich działaniach kwestie poświęcone zdrowiu kobiet. Dotyczą one zwłaszcza problemów niepłodności, planowania rodziny, szkodliwych praktyk, do których zalicza się m.in. okaleczanie żeńskich narządów płciowych. Światowa Organizacja Zdrowia prowadzi dodatkowo badania na temat problemów kobiet w zakresie ochrony zdrowia, a także udziela wsparcia technicznego państwom członkowskim i koordynuje wdrażanie przez nie konwencji i programów przez nią uchwalonych.

Promocją równości płci, zwłaszcza w zakresie równego dostępu kobiet do edukacji, mediów, kultury, kwestii związanych z ochroną środowiska, zajmuje się z kolei Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury.

Stosunkowo niedawno, bo 2 lipca 2010 roku, Zgromadzenie Ogólne podjęło jednogłośnie decyzję o powołaniu Jednostki Narodów Zjednoczonych ds. Równości Płci i Uwłasnowolnienia Kobiet – ONZ w Kwestii Kobiet. Rozpoczęła ona swoją działalność w styczniu 2011 roku. W jej skład weszły cztery jednostki działające na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, tj.: Wydział ONZ ds. Awansu Kobiet³⁹,

³⁷ R. Wieruszewski, *Komitet do spraw Likwidacji Dyskryminacji Kobiet*, [w:] *System ochrony praw człowieka*, red. B. Banaszek, K. Complak, Kraków 2003, s. 93.

³⁸ Art. 21 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich dyskryminacji kobiet, http://www.hfhr-pol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf, [dostęp: 28.10.2011].

³⁹ Wydział ONZ ds. Awansu Kobiet powstał w 1946 roku. Od 1996 roku jest on częścią Departamentu Spraw Gospodarczych i Społecznych. Opracowuje analizy m.in. w zakresie obszarów uwzględnionych w Platformie Działania. Ponadto pełni funkcję sekretariatu dla czterech światowych konferencji dotyczących spraw kobiet, a także specjalnej sesji Zgromadzenia Ogólnego zatytułowanej Kobiety 2000: Równość Płci, Rozwój i Pokój na XXI wiek. Wydział ten jest również odpowiedzialny za obsługę Komitetu ds. Eliminacji Dyskryminacji Kobiet oraz Komisji Statusu Kobiet.

Międzynarodowy Instytut Kształcenia i Badań nad Awansem Kobiet⁴⁰, Biuro Specjalnego Doradcy ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn i Promocji Kobiet⁴¹, Fundusz NZ na Rzecz Kobiet⁴².

„Do głównych zadań stojących przed Jednostką należy: wspieranie ciał międzyrządowych, takich jak Komisja Statusu Kobiet (*Comission on the Status of Woman-CSW*) w formułowaniu polityk, globalnych standardów i norm, wspieranie państw członkowskich we wdrażaniu powyższych standardów, udzielenie odpowiedniego wsparcia technicznego i finansowego tym państwom, które się o nie zwrócą, oraz promowanie efektywnej współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, wspieranie podmiotów ONZ w wywiązywaniu się ze zobowiązań podjętych w kwestii kobiet, włączając w to monitorowanie postępu realizacji tych zobowiązań”⁴³.

Analizując dorobek Organizacji Narodów Zjednoczonych, można mieć wrażenie, że uchwalenie licznych dokumentów o charakterze międzynarodowym, mających na celu zagwarantowanie praw kobiet i przeciwdziałanie dyskryminacji, a także powołanie specjalnych organów, na których spoczywa aktywna realizacja postulatu walki z dyskryminacją kobiet, w kompleksowy sposób powinno rozwiązać ten problem w społeczeństwie obywatelskim. Niestety, rzeczywistość wygląda zupełnie inaczej.

Fakt, iż istnieją regulacje prawne gwarantujące równość kobiet i mężczyzn i dające im prawa w różnych aspektach życia, nie oznacza, że wszystkie państwa muszą się do tych regulacji stosować. Wynika to z kilku powodów. Po pierwsze, niektóre akty prawne, jak choćby Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, nie mają mocy wiążącej. Oznacza to, iż państwa, które ją podpisały, nie są z prawnego

⁴⁰ Międzynarodowy Instytut Kształcenia i Badań nad Awansem Kobiet powstał w 1976 roku. Pełni on funkcję instytucji informacyjnej. Przede wszystkim koncentruje się na prowadzeniu badań oraz organizacji szkoleń dotyczących równości płci w takich aspektach jak: rozwój społeczny, ekonomiczny i polityczny.

⁴¹ Biuro Specjalnego Doradcy ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn i Promocji Kobiet powstało w 1997 roku. Urząd ten ma za zadanie propagować równość płci i wzmocnienie pozycji kobiet we wszystkich sektorach społecznych. Czyni to m.in. poprzez: pełnienie funkcji doradcy Sekretarza Generalnego w zakresie problematyki płci, reprezentowanie Sekretarza Generalnego na forum międzynarodowym, gdzie poruszana jest tematyka płci i awansu kobiet, pomoc w tworzeniu polityki i strategii na rzecz poprawy statusu kobiet w Sekretariacie i systemie Narodów Zjednoczonych; Office of the Special Advisor on Gender Issues and the Advancement of Women (OSAGI), <http://www.ihrna.info/gender/osagi>, [dostęp: 29.10.2011].

⁴² Fundusz NZ na Rzecz Kobiet wspiera finansowo projekty, które mają na celu podnosić status kobiet oraz przeciwdziałać ich dyskryminacji, szczególnie w wymiarze politycznym i ekonomicznym.

⁴³ ONZ w Kwestii Kobiet – UN, <http://www.unic.un.org.pl/show.php?news=1629&wid=18>, [dostęp: 29.10.2011].

punktu widzenia zobowiązane do jej przestrzegania. Po drugie, jeśli dokument o charakterze międzynarodowym jest wiążący, państwa, które zdecydują się go podpisać, muszą liczyć się z konsekwencjami, jakie z tego tytułu mogą wynikać w przyszłości. Przykładem na to są chociażby Stany Zjednoczone. W 1979 roku podpisały one Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, lecz do tej pory go nie ratyfikowały. Prawdopodobnie wynika to z faktu, iż Pakt zapewniał zbyt wiele przywilejów o charakterze socjalnym, które to Stany Zjednoczone musiałyby zagwarantować. Niektóre państwa, choć ratyfikowały Pakt, poczyniły do niego pewne zastrzeżenia. Dla przykładu można podać chociażby Wielką Brytanię, która zgłosiła kilka z nich odnośnie swoich terytoriów zamorskich.

Istnieje jeszcze jeden powód, dla którego prawa kobiet na świecie nie są przestrzegane. Jest to niewywiązywanie się ze zobowiązań traktatowych. Konwencję w sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet podpisały i ratyfikowały Chiny. Dokonały one tylko jednego zastrzeżenia do jej treści, do ustępu 1 artykułu 29 Konwencji, mówiącego, że: „każdy spór pomiędzy dwoma lub więcej państwami-stronami, dotyczący interpretacji lub stosowania niniejszej konwencji, który nie zostanie rozstrzygnięty w drodze rokowań, będzie, na wniosek jednego z państw, poddany arbitrażowi. Jeżeli w ciągu sześciu miesięcy następujących po dacie żądania arbitrażu Strony nie porozumieją się co do organizacji arbitrażu, każda z nich może przekazać spór do rozstrzygnięcia przez Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, składając skargę zgodnie ze Statutem Trybunału”⁴⁴. Interesujący jest fakt, iż oświadczenie Chin na temat niestosowania się do brzmienia ustępu 1 artykułu 29 wynika z treści samej Konwencji⁴⁵. Niewywiązywanie się z umowy, jaką jest Konwencja w sprawie Likwidacji wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet, w przypadku Chin jest rażące. Świadczą o tym choćby praktyki związane z przymusową sterylizacją kobiet, przymusowymi aborcjami, a nawet zabójstwa noworodków płci żeńskiej. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku Egiptu, który ratyfikował Konwen-

⁴⁴ Ustęp 1 artykułu 29 Konwencji w sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf, [dostęp: 30.10.2011].

⁴⁵ Każde Państwo-Strona może w momencie podpisania niniejszej konwencji, jej ratyfikacji lub przystąpienia do niej oświadczyć, że nie uważa się za związane postanowieniami ustępu 1 niniejszego artykułu. Inne Państwa-Strony nie będą związane tymi postanowieniami w stosunku do Państwa, które uczyniło takie zastrzeżenie. Ustęp 1 artykułu 29 Konwencji w sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf, [dostęp: 30.10.2011].

cję, ale z zastrzeżeniem art. 2 dotyczącego podjęcia środków mających na celu walkę z dyskryminacją kobiet, art. 16 w sprawie likwidacji dyskryminacji kobiet we wszystkich kwestiach wynikających z zawarcia małżeństwa i stosunków rodzinnych, a także art. 29 ust. 1. Egipt w swoim uzasadnieniu powoływał się na Szariat. Na tym przykładzie widać, iż ochrona praw kobiet w wielu państwach świata nadal jest niemożliwa, gdyż nierozzerwalnie wiąże się to z łamaniem wewnętrznego porządku prawnego, religii czy tradycji.

Trudno jednak jednoznacznie stwierdzić, iż wszelkie inicjatywy Organizacji Narodów Zjednoczonych w kwestii likwidacji dyskryminacji kobiet i propagowania ich praw poszły na marne. W przeciągu 16 lat od podpisania Deklaracji Pekinńskiej i Platformy Działania odbyły się trzy spotkania na forum Narodów Zjednoczonych, które dotyczyły analizy wdrażania tych strategicznych dokumentów⁴⁶. Ostatnie z nich miało miejsce w dniach 1–12 marca 2010 roku w trakcie obrad 54 sesji Komisji ds. Statusu Kobiet. Komisja dokonała wówczas analizy działań państw członkowskich, poczynionych na rzecz walki z dyskryminacją kobiet, a także przyjęła plan działań na lata 2010–2014. Podczas sesji podkreślono, iż nadal niezadowalające są postępy w zmniejszaniu umieralności kobiet podczas porodu, zmniejszeniu liczby przestępstw, których ofiarami są kobiety, a także zwiększenia udziału kobiet w życiu publicznym, a w szczególności w życiu politycznym i społecznym. Ponadto ustanowiono wspomnianą już Jednostkę Narodów Zjednoczonych ds. Równości Płci i Uwłasnowolnienia Kobiet – ONZ w Kwestii Kobiet.

W obradach, oprócz przedstawicieli rządów, sektora prywatnego oraz systemu Narodów Zjednoczonych, uczestniczyli także przedstawiciele organizacji pozarządowych w liczbie wynoszącej ponad 3500. Obecność tych ostatnich jest bardzo istotna, gdyż reprezentują oni społeczeństwo obywatelskie i niejednokrotnie odgrywają istotną rolę w państwach należących do ONZ z zakresu krzewienia wiedzy na temat dyskryminacji kobiet i jej przeciwdziałaniu. Nie można jednak zapominać o istotnym fakcie. Odpowiedzialność za wdrażanie polityk spoczywa przede wszystkim na rządach poszczególnych państw i niestety od tychże rządów również zależy, na ile zarówno one same, jak i organizacje pozarządowe będą mogły propagować ochronę kobiet na terenie danego państwa.

⁴⁶ Pierwsze spotkanie miało charakter specjalnej sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, która odbyła się w Nowym Jorku w dniach 5–9 czerwca 2000 roku. Podczas 49 sesji Komisji ds. Statusu Kobiet, która odbyła się od 28 lutego do 11 marca 2005 roku w Nowym Jorku, doszło do posumowania osiągnięć w kwestiach związanych z likwidacją dyskryminacji kobiet w 10 lat po ustanowieniu Platformy Działania.

Bibliografia

- Banaszek B., Complak K. i inni, *System ochrony praw człowieka*, Zakamycze, Kraków 2003.
- Kuźniak B., Czubik, P., *Organizacje międzynarodowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004.
- Przyborowska-Klimczak A., *Prawo międzynarodowe publiczne. Wybór dokumentów*, Lubelskie Wydawnictwa Prawnicze, Lublin 1998.
- Rydzkowski J., *Słownik Organizacji Narodów Zjednoczonych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 2003.
- Symonides J. *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006.
- Szymańczak J., IV Światowa Konferencja w sprawie Kobiet Pekin – wrzesień 1995 r., Kancelaria Sejmu Biuro Studiów i Ekspertyz, Wydział Analiz Ekonomicznych i Społecznych, Czerwiec 1995, Informacja Nr 323, http://biurose.sejm.gov.pl/teksty_pdf_95/i-323.pdf.
- Wronkowska S., Zmierczak M., *Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Poznań 2002.
- Deklaracja Pekńska, [w:] Raport Czwartej Światowej Konferencji w sprawie Kobiet (Pekin 4–15 września 1995 r.), www.tus.org.pl/tus/funkcje/pobierz.php?plik...platforma_peknska...
- Konwencja o prawach politycznych kobiet, http://mfe.free.ngo.pl/rowni_w_roznorodnosci_i_wobec_prawa/prawo/konwencja_o_prawach_politycznych_kobiet.pdf.
- Konwencja nr 111 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu, <http://www.opc.uj.edu.pl/poradnik/links/pdf/Konwencja%20Nr%20111.pdf>.
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Konwencja_w_Sprawie_Likwidacji_Wszelkich_Form_Dyskryminacji_Kobiet.pdf.
- Konwencja w sprawie zgody na zawarcie małżeństwa, najniższego wieku małżeńskiego i rejestracji małżeństw, <http://lex.pl/bap/student/Dz.U.1965.9.53.html>.
- Konwencja w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty, <http://www.brpo.gov.pl/index.php?md=8916>.
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Miedzynarodowy_Pakt_Praw_Gospodarczych_Spolecznych_i_Kulturalnych.pdf.
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Miedzynarodowy_Pakt_Praw_Obywatelskich_i_Politycznych.pdf.
- ONZ w Kwestii Kobiet – UN, <http://www.unic.un.org.pl/show.php?news=1629&wid=18>.
- Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie, http://www.unic.un.org.pl/rownouprawnienie/instrumenty_mn.php.

Platforma Działania, [w:] Raport Czwartej Światowej Konferencji w sprawie Kobiet (Pekin 4–15 września 1995 r.), www.tus.org.pl/tus/funkcje/pobierz.php?plik...platforma_pekiska...

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, http://www.hfhrpol.waw.pl/pliki/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf.

United Nations, <http://www.un.org/en/>.

UN Women Guidning Documents. UN Security Council Resolution 1325 on Women, Peace and Security (2000), <http://www.unwomen.org/about-us/guiding-documents/>.

Streszczenie

Celem artykułu jest ukazanie działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych w przedmiocie dyskryminacji kobiet na świecie. Zostały w nim omówione unormowania prawne z zakresu ochrony praw kobiet oraz funkcje, jakie pełnią poszczególne organy Narodów Zjednoczonych, organizacje wyspecjalizowane oraz ciała traktatowe w tym przedmiocie. Ukazano także pozytywne aspekty funkcjonowania organizacji pozarządowych pomocnych przy upowszechnianiu wiedzy z zakresu zwalczania dyskryminacji kobiet. Na końcu artykułu zostały wymienione niektóre przyczyny, z powodu których dyskryminacja kobiet w dalszym ciągu stanowi problem współczesnego świata.

Summary

The activities of the United Nations in combating the discrimination against women

The aim of the article is to present the role of the United Nations in combating the discrimination against women in the world. The article discusses the main international treaties concerning the protection of women's rights, as well as the functions of the United Nations bodies, specialized agencies and treaty institutions in this field. The article also presents the positive aspects of the functioning of the NGOs in promoting the knowledge in the field of combating discrimination against women. At the end of the article are listed some of the reasons why the discrimination against women remains a problem of the modern world.